
8

СУДОВА ТОВАРОЗНАВЧА ЕКСПЕРТИЗА

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2022.67.61>
УДК 343.148:343.132

Олександр Олексійович Садченко
кандидат юридичних наук, доцент, завідувач лабораторії організації
наукової, методичної діяльності, нормативного забезпечення та
міжнародного співробітництва

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0727-4181>
E-mail: oleksandr.sadchenko@kndise.gov.ua

*Київський науково-дослідний інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України*

Олександр Вікторович Шевченко
кандидат юридичних наук

КЛАСИФІКАЦІЇ СУДОВО-ТОВАРОЗНАВЧИХ ЕКСПЕРТИЗ

Аналіз практики використання спеціальних товарознавчих знань свідчить, що для проведення досліджень на сучасному рівні необхідне розроблення теоретичних проблем, серед яких актуальним є класифікація судово-товарознавчих експертиз. Авторами розроблена класифікація судово-товарознавчих експертиз за: ступенем узагальнення та субординацією; видом розв'язуваних задач; видами досліджуваного об'єкту.

Ключові слова: *судово-товарознавча експертиза, класифікація судових експертиз, спеціальні товарознавчі знання, спеціаліст-товарознавець, експертиза продовольчих і непродовольчих товарів.*

Постановка проблеми. Успіх розслідування злочинів у сфері економіки, крадіжок товарно-матеріальних цінностей, багато в чому залежить від того, наскільки повно використовуються можливості спеціальних товарознавчих знань. Такі знання дозволяють правильно кваліфікувати, успішно розслідувати та об'єктивно розглядати в судовому засіданні вчинені злочини.

Спеціальні товарознавчі знання є системою науково обґрунтованих, не загальновідомих, не правових, практикою апробованих знань, навичок і вмій, набутих особою під час професійного навчання за спеціальністю «товарознавство», які використовуються для дослідження товарів, робіт і послуг з метою встановлення їх товарних властивостей, фактичного стану, вартості та іншої споживацької інформації у ході вирішення завдань кримінального провадження.

Аналіз практики використання спеціальних товарознавчих знань свідчить, що для проведення досліджень на сучасному рівні необхідне розроблення теоретичних проблем, серед яких актуальним є класифікація судово-товарознавчих експертиз.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У різні періоди проблеми використання спеціальних товарознавчих знань викликали інтерес вітчизняних та зарубіжних учених-криміналістів, зокрема М. С. Алексеєва, Н. І. Альхамова, В. В. Архіпова, В. Д. Арсенєва, К. А. Букалова, Л. І. Гергієва, Г. В. Дашкова, О. О. Закатова, С. Г. Коваленка, С. С. Толмачової, О. І. Лозового, Я. С. Сапошинського, Л. О. Сергєєва та ін. Однак питання класифікації судово-товарознавчих експертиз у публікаціях даних авторів розглядалися фрагментарно.

Мета дослідження. Метою дослідження є розроблення класифікації судово-товарознавчих експертиз за: ступенем узагальнення та субординацією; видом розв'язуваних задач; видами досліджуваного об'єкту.

Викладення основного матеріалу. Загальновідомо, що будь-яка класифікація, згідно правил логіки, повинна відповідати правилам поділу понять:

- співрозмірність поділу – обсяг членів класифікації, разом узятих, має дорівнювати обсягу класифікації загалом;
- поділ має здійснюватися на одній основі – в одній класифікації необхідно застосовувати одну й ту ж саму основу;
- члени класифікації повинні взаємно виключати один одного – жоден з таких членів не повинен входити до обсягу іншого класу;
- поділ на класи має бути безперервним – перехід здійснюється до найближчих класів не перескакуючи через них;
- виразність основи поділу – ознака, за якою здійснюється класифікація, повинна бути точною і ясною, щоб її не можна було розуміти по іншому.

Розглянемо більш детально сучасні пропозиції щодо класифікації судово-товарознавчих експертиз.

Представники «харківської школи криміналістики» товарознавчі експертизи пропонують поділяти на експертизи товарів народного споживання та транспортно-товарознавчі [1, с. 172].

Фахівці науково-дослідного інституту проблем кримінології, криміналістики і судової експертизи МЮ Республіки Беларусь вважають, що поділяти такі експертизи не доцільно і виділяють лише судово-товарознавчу експертизу, виокремлюючи її різноманітні задачі [2, с. 644-645].

Є. Р. Росинська пропонує розподіл судово-товарознавчої експертизи на експертизи продовольчих і непродовольчих товарів [3, с. 495].

М. Г. Щербаковський, запропонував виокремлювати експертизу промислових товарів, експертизу харчових товарів, автотоварознавчу експертизу [4, с. 385-391].

Автори посібника «Експертизи у судовій практиці» за редакцією В. Г. Гончаренка, серед яких представники Київського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, вважають за доцільне розрізняти: судово-товарознавчу експертизу та автотоварознавчу експертизу [5, с. 240-250].

У Переліку видів судової експертизи, які виконуються у підрозділах Експертної служби МВС України, а також у Переліку експертних спеціальностей, за якими присвоюється кваліфікація судового експерта працівниками експертної служби МВС України, товарознавча експертиза розділена на наступні види: 12.1 «Визначення вартості машин, обладнання, сировини та споживчих товарів»; 12.2 «Визначення вартості колісних транспортних засобів та розміру збитку, завданого власнику транспортного засобу»; 12.3 «Оцінка судноплавних засобів»; 12.4 «Оцінка літальних апаратів»; 12.5 «Оцінка майна і техніки військового призначення та озброєння»; 10.10 «Визначення оціночної вартості будівельних об'єктів та споруд»; 10.14 «Оцінка земельних ділянок» [6].

Як бачимо в Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень затвердженої Наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 [7], п. 1.2.4 виокремлені судово-товарознавчі дослідження: машин, обладнання, сировини та споживчих товарів; транспортно-товарознавча; військового майна, техніки та озброєння.

Згідно Інструкції про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах, затвердженої Наказом Міністерства юстиції України від 12.12.2011 № 3503/5 [8], у додатку 1 зазначено, що судово-товарознавчі дослідження можуть поділятися на: – визначення вартості машин, обладнання, сировини та товарів народного споживання; – визначення вартості колісних транспортних засобів та розміру збитку, завданого власнику транспортного засобу; – оцінка судноплавних засобів; оцінка літальних апаратів; оцінка майна і техніки військового призначення та озброєння.

Положенням про експертно-кваліфікаційну комісію Служби безпеки України та атестацію судових експертів затвердженого Наказом Служби безпеки України від 24.12.2014 № 855 [9], до переліку основних видів судових експертиз та експертних спеціальностей, за якими присвоюється кваліфікація судового експерта фахівцям експертних підрозділів СБУ, класом експертиз визначена – товарознавча експертиза, а її видом та

підвидами – машин, обладнання, сировини та споживчих товарів; грального обладнання. А також транспортно-товарознавча – в ході якої визначається вартість колісних транспортних засобів та розмір збитку, завданого власнику транспортного засобу; експертиза військового майна, яка здійснює оцінку майна і техніки військового призначення та озброєння.

У Переліку науково-технічної та довідкової літератури, що використовується при проведенні товарознавчої експертизи (додаток 15 до Наказу Міністерства юстиції України № 1722/5 від 30.07.2010) [10] зазначаються джерела, якими доцільно користуватися під час застосування спеціальних товарознавчих знань. Хоча, вивчення нами архівних експертних проваджень судово-товарознавчої експертизи, показало, що під час проведення даної експертизи, експерти, зазвичай, використовували методичні та інформаційні джерела у вигляді експертних методик.

При цьому зазначаються види судово-експертних досліджень: – визначення якості та виявлення фальсифікації продовольчих товарів; – оцінки майна, нерухомості, майнових і немайнових прав, бізнесу, техніки та обладнання; – експертизи продовольчих товарів; – експертизи одягу хутряних та шкіряних виробів; – експертизи трикотажних та швейних виробів; експертизи парфюмерно-косметичних товарів; – експертизи взуття; експертизи шкіряної галантереї; – експертизи побутових електроосвітлювачів; – експертизи меблів; – визначення втрати якості непродовольчих товарів; – експертизи машин та обладнання; – оцінки конфіскованого та іншого майна; – визначення вартості продовольчих товарів; – визначення якості різних груп промислових товарів; – оцінки об'єктів господарювання: худоби, птиці та інших живих тварин; – дослідження вантажних і вантажопасажирських колісних транспортних засобів з визначення відповідності їх характеристик товарним позиціям Українського класифікатора товарів зовнішньоекономічної діяльності; – визначення ринкової вартості товару в країні придбання чи походження на момент його перетинання митного кордону України; – визначення вартості товарів будівельної групи; – судово-товарознавчої експертизи аудіовізуальної продукції та програмного забезпечення; – судово-товарознавчої експертизи друкарської продукції [11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18 та ін.].

Вищий арбітражний суд України та Міністерство юстиції України спільним Наказом № 11/40/5 від 14.07.1998 «Про Довідник з підготовки матеріалів, що направляються на судову експертизу арбітражними судами» [19], з метою покращання інформованості суддів арбітражних судів про сучасні можливості судової експертизи – як одного із засобів доказу обставин, встановлення яких потребує наукових, технічних або спеціальних знань у розгляді справ у господарських спорах, а також скорочення часу, що витрачається суддями на призначення судових експертиз, визначили що найчастіше арбітражними судами з поміж інших експертиз призначаються товарознавчі та автотоварознавчі.

При цьому у розділі VIII зазначеного довідника вказується, що спеціальні товарознавчі знання, можуть використовуватися під час дослідження: будівельних об'єктів, меблів, ювелірних виробів, косметики,

галантерейних виробів, канцелярських товарів, одягу, взуття, побутової техніки, фото-, радіо- та відеоапаратури і матеріалів, обчислювальної техніки. Об'єктами дослідження даного виду можуть бути й інші товари, якщо в експертній установі є фахівці відповідної спеціалізації.

У даному довіднику різновидом товарознавчої експертизи визначена – автомобільно-товарознавча експертиза (автотоварознавча експертиза).

У проаналізованих нами публікаціях [20; 21; 22; 23 та ін.] автори виокремлюють спеціальні товарознавчі знання, які використовуються під час дослідження: – промислових товарів; – споживчих товарів; – товарів на які не встановлені роздрібні ціни; – послуг; – експертиза по документах; – експертиза щодо оцінки майна; – експертиза щодо розрахунку втрати якості непродовольчих товарів; – судово-товарознавчі експертизи під час розслідування тих чи інших кримінальних правопорушень (злочинів); – верхнього одягу; – хутряних виробів; – взуття; – медичного обладнання; – парфумерно-косметичних товарів; – виробів, що пройшли хімічне чищення; – книг і книгодрукарської продукції; – меблевих виробів; – культурних цінностей, предметів живопису і прикладного мистецтва; – годинників; – ювелірних виробів; – ювелірних виробів із дорогоцінних металів, каміння та антикваріату (комплексне дослідження).

Висновки. Узагальнюючи вищевикладені пропозиції та результати нашого емпіричного дослідження, ми пропонуємо власну класифікацію судових товарознавчих експертиз за різними підставами.

1. За ступенем узагальнення, субординацією судово-товарознавчої експертизи доцільно розподілити на: на клас, роди, види та підвиди.

Клас: товарознавчі експертизи.

Роди: а) товарознавча експертиза продовольчих товарів; б) товарознавча експертиза непродовольчих товарів; в) товарознавча експертиза робіт і послуг.

Види (підвиди):

а) товарознавча експертиза продовольчих товарів поділяється на:

- експертиза товарів рослинного походження;
- експертиза товарів тваринного походження;
- експертиза товарів змішаного походження.

б) товарознавча експертиза непродовольчих (промислових) товарів поділяється на:

- експертиза товарів народного споживання (споживчих товарів);
- транспортно-товарознавча експертиза (автотоварознавча; експертиза військових транспортних засобів; експертиза судноплавних засобів; експертиза літальних апаратів);
- експертиза машин, обладнання, сировини (експертиза військового майна, техніки та озброєння);
- експертиза нерухомого майна, нерухомості (експертиза цілісних майнових комплексів; експертиза будівель; експертна грошова оцінка земельних ділянок (паїв));
- експертиза культурних цінностей;

– експертиза предметів живопису і прикладного мистецтва (експертиза предметів живопису та графіки; експертиза скульптури; експертиза предметів народних промислів; експертиза предметів сервіровки стола та ін.);

– експертиза годинників;

– експертиза товарів цінних паперів;

– експертиза товарів майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності (експертиза аудіовізуальної продукції та програмного забезпечення);

– експертиза одягу (експертизи трикотажних виробів; експертизи швейних виробів; експертиза текстильних виробів; експертиза хутряних виробів; експертиза шкіряних виробів; експертиза верхнього одягу та ін.);

– експертиза хутряних виробів;

– експертиза парфюмерно-косметичних товарів;

– експертиза взуття;

– експертиза галантереї (експертиза шкіряної галантереї);

– експертиза побутової техніки (експертиза фото-, радіо- та відеоапаратури; експертиза обчислювальної техніки; експертиза побутових електроосвітлювачів та ін.);

– експертиза меблевих виробів;

– експертиза об'єктів господарювання (худоби, птиці та інших живих тварин);

– експертиза товарів будівельної групи;

– експертизи друкарської продукції (експертиза книг і книгодрукарської продукції та ін.);

– експертиза ювелірних виробів (експертиза виробів із дорогоцінних металів; експертиза виробів із дорогоцінного каміння);

– експертиза канцелярських товарів;

– експертиза медичного обладнання;

в) товарознавча експертиза послуг.

2. Класифікація судових товарознавчих експертиз за видом розв'язуваної задачі.

– товарознавча експертиза, щодо розв'язання класифікаційних задач (визначення (встановлення) відповідності: товарних характеристик досліджуваних об'єктів базовим даним (реєстрам і т. ін.), даним аналогічних виробів, маркувальним даним зафіксованим на ярликах чи етикетках, приналежності одному і тому ж виду чи артикулу);

– товарознавча експертиза, щодо розв'язання діагностичних задач (встановлення: наявності дефектів і їх впливу на якість виробів; відповідності (невідповідності) якісних характеристик виробів стандартним і еталонним вимогам; фактичних даних пов'язаних з дотриманням (недотриманням) правил упакування, маркування, зберігання, транспортування, розбракування, переоцінки і зниження ціни товару).

3. Класифікація судових товарознавчих експертиз за видом досліджуваного об'єкту.

– товарознавча експертиза, об'єктами дослідження якої є безпосередньо лише вироби (товарного походження);

– товарознавча експертиза, об'єктами дослідження якої є лише документи (в них відображено стан товару, процеси які відбувалися з ним, товарні операції і т. ін.) (обігова назва – «експертиза по документах»);

– товарознавча експертиза, об'єктами дослідження якої є змішані об'єкти (вироби; зразки виробів; документи в яких відображено інформацію про особливості походження товарів (сертифікати, посвідчення про якість, технічні паспорти, ярлики і т. ін.), товарно-транспортні (відвантажувальні) документи, приймальні або складські документи, претензійні матеріали і т. ін.).

Менш актуальними, на нашу думку є класифікації судових товарознавчих експертиз: щодо дослідження товарів на які встановлені роздрібні ціни; щодо виробів які пройшли хімічне чищення; щодо напрямів розслідування тих чи інших кримінальних правопорушень (злочинів); щодо окремих видів комплексних досліджень (наприклад, виділення таких досліджень як товарознавча експертиза ювелірних виробів із дорогоцінних металів, каміння та антикваріату). Також можливі класифікації товарознавчих експертиз окремих об'єктів за напрямами розв'язуваних задач (наприклад, розподіл автотоварознавчої експертизи на таку, що встановлює: вартісні характеристики, календарних період виготовлення товару, приналежність цілому товару окремих вузлів та агрегатів, можливість ремонтно-відновлювальних робіт тощо; або класифікація автотоварознавчих експертиз за видами досліджуваних об'єктів: автомобілі легкові, вантажні, спеціалізовані; велосипедотранспорт усіх видів; електромобілі, електрокари, тролейбуси тощо; мотоциклами, мотонарти тощо; причіпний склад транспортних засобів тощо. В основному саме такі класифікації судової товарознавчої експертизи можуть знайти своє місце та подальший розвиток в методиках розслідування певних видів кримінальних правопорушень.

Перелік посилань

1. Судова експертиза: нормативно-правове регулювання та наукові коментарі: навч.-довід. посібник / уклад.: Ю. М. Грошевий, В. О. Коновалова, В. Ю. Шелітько та ін. Харків, 2004. 448 с.
2. Судебно-экспертное исследование вещественных доказательств / О. М. Дятлов, И. С. Андреев, О. С. Бочарова и др. / под общ ред. О. М. Дятлова. Минск, 2003. 736 с.
3. Россинская Е. Р. Судебная экспертиза в гражданском, арбитражном, административном и уголовном процессе. Москва, 2005. 656 с.
4. Щербакровский М. Г. Судебные экспертизы: учеб.-теор. пособие. Харьков, 2005. 536 с.

References

1. Groshevy, Yu. M., Konovalova, V. O., Shepitko, V. Yu. and others. (2004). Forensic examination: legal regulation and scientific comments. Kharkiv. 448 p. (in Ukrainian).
2. Dyatlov, O. M., Andreev, I. S., Bucharova, O. S. et al. (2003). Forensic examination of physical evidence. Minsk. 736 p. (in Russian).
3. Russian, E. R. (2005). Judicial examination in civil, arbitration, administrative and criminal proceedings. Moscow. 656 p. (in Russian).
4. Shcherbakovsky, M. G. (2005). Forensic examinations. Kharkov. 536 p. (in Russian).

5. Експертизи у судовій практиці: наук.-практ. посіб. / за заг. ред. В. Г. Гончаренка. Київ, 2010. 400 с.
6. Про затвердження Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію МВС та порядок проведення атестації судових експертів Експертної служби МВС: наказ МВС України від 21.09.2020 № 675. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0022-21#Text>.
7. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>.
8. Про затвердження Інструкції про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах: наказ Міністерства юстиції України від 12.12.2011 № 3503/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11#Text>.
9. Про затвердження Положення про експертно-кваліфікаційну комісію Служби безпеки України та атестації судових експертів: наказ Служби безпеки України від 24.12.2014 № 855. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0044-15>.
10. Про затвердження переліків рекомендованої науково-технічної та довідкової літератури, що використовується під час проведення судових експертиз: наказ Міністерства юстиції України від 30.07.2010 № 1722/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1722323-10#Text>.
11. Загальний підхід до експертної оцінки машин та обладнання при проведенні судово-товарознавчих експертиз: методика / розробн. М. Є. Башкатова,
5. Goncharenko, V. G. (2010). Examinations in judicial practice. Kyiv. 400 p. (in Ukrainian).
6. On approval of the Regulations on the Expert Qualification Commission of the Ministry of Internal Affairs and the procedure for attestation of judicial experts of the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs: order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 21.09.2020 № 675. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0022-21#Text>. (in Ukrainian).
7. On approval of the Instruction on appointment and conduct of forensic examinations and expert research and Scientific and methodological recommendations on preparation and appointment of forensic examinations and expert research: order of the Ministry of Justice of Ukraine dated 08.10.1998 № 53/5. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>. (in Ukrainian).
8. About the statement of the Instruction on features of implementation of judicial expert activity by the certified judicial experts who do not work in the state specialized expert institutions: the order of the Ministry of Justice of Ukraine from 12.12.2011 № 3503/5. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11#Text>. (in Ukrainian).
9. On approval of the Regulations on the expert-qualification commission of the Security Service of Ukraine and certification of forensic experts: order of the Security Service of Ukraine dated 24.12.2014 № 855. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0044-15>. (in Ukrainian).
10. On approval of lists of recommended scientific, technical and reference literature used during forensic examinations: order of the Ministry of Justice of Ukraine dated 30.07.2010 № 1722/5. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1722323-10#Text>. (in Ukrainian).
11. Bashkatova, M. E., Verestun, V. P., Skorokhod, V. M. (2003). General approach to expert evaluation of machines and equipment during forensic examinations:

- В. П. Верестун, В. М. Скороход / ДНДІСЕ; ЛНДІСЕ. Донецьк, 2003. 98 с.
12. Методичні рекомендації з визначення вартості товарів будівельної групи: звіт НДР (заключ.) / МЮ України, ЛНДІСЕ; наук. кер. В. М. Скороход. 0109U000358. Львів, 2010. 150 с.
13. Методичні рекомендації з питань призначення та проведення судових товарознавчих експертиз аудіовізуальної продукції та програмного забезпечення: звіт НДР (заключ.) / МЮ України, ХНДІСЕ; наук. кер. А. І. Лозовий. 011U002336. Харків, 2011. 64 с.
14. Методичні рекомендації з проведення судово-товарознавчих експертиз друкарської продукції: метод, реком.: звіт НДР (заключ.) / МЮ України, Донецький НДІСЕ; кер. М. Є. Башкатова. 0110U001525. Донецьк, 2011. 84 с.
15. Розрахунок втрати якості непродовольчих товарів у зв'язку з їх зносом та наявністю дефектів, який використовується в проведенні товарознавчих досліджень: метод, рекомендації / розробн. О. В. Желавська / Київський НДІСЕ. Київ, 2003. 45 с.
16. Сирохман І. В. Товарознавство м'яса і м'ясних продуктів: підручник. Київ, 2004. 384 с.
17. Учебное пособие для подготовки к сдаче квалификационного экзамена по экспертной оценке имущества, недвижимости, имущественных и неимущественных прав, бизнеса, техники и оборудования (категории А, В, С) / под ред. А. Мендрул. Киев, 2000. 323 с.
18. Экспертиза кожевенного сырья, кожи и изделий из кожи: метод, пособ. Москва, 1999. 138 с.
19. Про Довідник з підготовки матеріалів, що направляються на судову експертизу арбітражними судами: наказ Вищого арбітражного суду України, Міністерства
- methods / DNDISE, LNDISE. Donetsk. 98 p. (in Ukrainian).
12. Skorokhod, V. M. (2010). Methodical recommendations for determining the value of goods of the construction group: Scientific research work report (final) / Ministry of Justice of Ukraine, LNDISE; 0109U000358. Lviv, 150 p. (in Ukrainian).
13. Lozovy, A. I. Methodical recommendations on the appointment and conduct of forensic commodity examinations of audiovisual products and software: report of research work (final) / Ministry of Justice of Ukraine, Kharkiv Research Institute of Forensic Examinations; Science. 011U002336. Kharkiv. 64 p. (in Ukrainian).
14. Bashkatov, M. E. (2011). Methodical recommendations for conducting forensic examinations of printed products: methodical recommendations: report of research work (final) / Ministry of Justice of Ukraine, Donetsk Research Institute of Forensic Examinations; 0110U001525. Donetsk. 84 p. (in Ukrainian).
15. Zhelavska, O. V. (2003) Calculation of loss of quality of non-food products due to their wear and the presence of defects, which is used in the conduct of commodity research: guidelines / developed. / Kyiv Research Institute of Forensic Science of the Ministry of Justice of Ukraine. Kyiv. 45 p. (in Ukrainian).
16. Sirohman, I. V. (2004). Commodity of meat and meat products. Kyiv. 384 p. (in Ukrainian).
17. Mendrul, A. (2000). Textbook for preparing for the qualification exam on expert assessment of property, real estate, property and non-property rights, business, machinery and equipment (categories A, B, C). Kyiv. 323 p. (in Ukrainian).
18. Examination of leather raw materials, leather and leather products (1999). Moscow. 138 p. (in Russian).
19. About the Handbook on preparation of the materials sent for judicial examination by arbitration courts: the order of the Supreme Arbitration Court of Ukraine, the Ministry of

юстиції України від 14.07.1998 № 11/40/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011800-98#Text>.

Justice of Ukraine from 07/14/1998 № 11/40/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011800-98#Text>. (in Ukrainian).

20. Артюх Т. М. Товарознавча експертиза ювелірних коштовностей. Теорія та практика: моногр. / КНТЕУ. Київ, 2005. 303 с.

20. Artyukh, T. M. (2005). Commodity examination of jewelry. Theory and practice / Kyiv National University of Trade and Economics. Kyiv. 303 p. (in Ukrainian).

21. Архіпов В. В. Особливості проведення судово-товарознавчих досліджень парфюмерно-косметичних товарів за ухвалами та постановами судових і слідчих органів. *Часопис Київського університету права*. 2008. № 1. С. 173-178.

21. Arkhipov, V. V. (2008). Peculiarities of conducting forensic research of perfumery and cosmetic products by decisions and resolutions of judicial and investigative bodies. *Journal of Kyiv University of Law*. 2008. № 1. P. 173-178. (in Ukrainian).

22. Петрова І. А. Теоретико-правові та організаційно-методологічні засади регулювання судово-товарознавчих експертиз споживчих товарів: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня д-ра юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2012. 39 с.

22. Petrova, I. A. (2012). Theoretical and legal and organizational and methodological principles of regulation of forensic examinations of consumer goods: abstract of the dissertation for the degree of Doctor of Laws: specialty 12.00.09. Kharkiv. 39 p.

23. Селиванов А. А. Информационное письмо о производстве судебно-товароведческих экспертиз в судебно-экспертных учреждениях Министерства юстиции Российской Федерации при исследовании часов. *Теория и практика судебной экспертизы*: науч.-практ. журнал. Москва, 2007. № 2 (6). С. 153-154.

23. Selivanov, A. A. (2007). Information letter on the production of forensic examinations in forensic institutions of the Ministry of Justice of the Russian Federation in the study of watches. *Theory and practice of forensic examination*: scientific-practical. magazine. Moscow, No. 2 (6). P. 153-154.

CLASSIFICATIONS OF JUDICIAL COMPANY EXPERTISE

O. Sadchenko
O. Shevchenko

The analysis of the practice of using special commodity knowledge shows that for research at the present level it is necessary to develop theoretical problems, among which the classification of forensic examinations is relevant.

The authors offer their own classification of forensic examinations on various grounds.

1. According to the degree of generalization, subordination, forensic examinations should be divided into: class, genera, species and subspecies.

Class: commodity examinations. Types: a) commodity examination of food products; b) commodity examination of non-food products; c) commodity examination of works and services.

Types (subspecies): a) commodity examination of food products is divided into: – examination of goods of plant origin; – examination of goods of animal origin; – examination of goods of mixed origin. b) commodity examination of non-food

(industrial) goods is divided into: – examination of consumer goods (consumer goods); – transport and commodity examination (auto commodity; examination of military vehicles; examination of vessels; examination of aircraft); – examination of machines, equipment, raw materials (examination of military property, machinery and weapons); – examination of real estate, real estate (examination of integral property complexes; examination of buildings; expert monetary valuation of land plots (shares)); – examination of cultural values; – examination of objects of painting and applied arts (examination of objects of painting and graphics; examination of sculpture; examination of objects of folk crafts; examination of objects of table setting, etc.); – examination of watches; – examination of securities goods; – examination of goods of property rights to intellectual property (examination of audiovisual products and software); – examination of clothing (examination of knitwear; examination of garments; examination of textiles; examination of fur products; examination of leather products; examination of outerwear, etc.); – examination of fur products; – examination of perfumery and cosmetics; – examination of shoes; – examination of haberdashery (examination of leather haberdashery); – examination of household appliances (examination of photo, radio and video equipment; examination of computers; examination of household electric lighting, etc.); – examination of furniture products; – examination of facilities (livestock, poultry and other live animals); – examination of goods of the construction group; – examination of printed products (examination of books and printing products, etc.); – examination of jewelry (examination of articles of precious metals; examination of articles of precious stones); – examination of stationery; – examination of medical equipment; c) commodity examination of services.

2. Classification of forensic commodity examinations by type of problem to be solved: – commodity examination, to solve classification problems (determination (establishment) of compliance: commodity characteristics of the studied objects with basic data (registers, etc.), data of similar products, marking data recorded on labels or tags, belonging to the same type or article); – commodity examination, to solve diagnostic problems (establishment: the presence of defects and their impact on product quality; compliance (non-compliance) of quality characteristics of products with standard and reference requirements; factual data related to compliance (non-compliance) with the rules of packaging, labeling, storage, transportation, rejection, revaluation and reduction of the price of goods).

3. Classification of forensic commodity examinations by type of object under study: – commodity examination, the objects of research of which are directly only products (commodity origin); – commodity examination, the objects of research of which are only documents (they reflect the state of the goods, the processes that took place with it, commodity transactions, etc.) (circulating name– "examination of documents"); – commodity examination, the objects of study of which are mixed objects (products; samples of products; documents which reflect information about the peculiarities of the origin of goods (certificates, quality certificates, technical passports, labels, etc.), freight (shipping) documents, acceptance or warehouse documents, claim materials, etc.).

Key words: forensic examination, classification of forensic examinations, special commodity knowledge, commodity specialist, examination of food and non-food products.